

Fig. 1: Borstbeeld Rega

Wie een tijdje (of zijn hele leven) in Leuven doorbrengt, zal ongetwijfeld de naam “Rega” wel eens, of vaker, horen vallen. Is dat geen straat, “iets van de hogeschool”, of eerder van de universiteitsbibliotheek? Als naam én mens is Rega sterk vervlochten met de Stad. Na wat biografische noten zullen we enkele vlakken bekijken waarop Rega zijn betekenis en belang heeft gehad en nog steeds heeft.

De mens

Dit jaar is het precies 260 jaar geleden dat Hendrik Jozef Rega overleed. Op 26 april 1690 werd hij geboren in de Redingenstraat, in de Sint-Kwintensparochie, als afstammeling van een vermogende landbouwersfamilie (vaderskant). Zijn ouders waren afkomstig van Outgaarden (bij Hoegaarden) en baatten een goed draaiende linnenblekerij uit (moederszijde). Hij had nog vijf zussen. Eén zus stierf na slechts enkele dagen en minstens drie vinden we later terug als beginj. In 1705, toen hij 15 was, vinden we hem terug als ijverige student in het Heilige-Drievuldigheidscollege op de Oude Markt. Daar volgde hij zijn hoger middelbaar onderwijs. Dit college, opgericht door de artesfaculteit, bereidde de jongeren voor op het universitaire onderwijs. Rega doorliep er een schitterende humaniorastudie en behaalde er alle eerste prijzen.

De wetenschapper

In 1707, amper 17 jaar oud, werd hij ingeschreven aan de Leuvense universiteit. Zijn eerste cursussen kreeg hij aan het Paedagogium Porci (“Het Varken”, aan het tegenwoordige Hogeschoolplein), waar hij net zoals alle universitaire studenten een artesopleiding kreeg. In 1710 behaalde hij zijn baccalaureaat, in 1712 zijn licentiaat in de geneeskunde. Datzelfde jaar mag hij aan de slag als docent met een prebende van de Sint-Pieterskerk. Hij besluit zich verder te specialiseren in zijn vakgebied en verblijft daarvoor van 1713 tot 1717 jaar in Parijs. Hierna gaat zijn carrière nog verder stijl bergop. Datzelfde jaar nog, bij zijn terugkeer in Leuven, wordt hij docent in de scheikunde en doctoreert in 1718 in de geneeskunde. Nog in 1717 wordt hij hoogleraar in de anatomie en de chirurgie. In 1719 wordt hij professor primarius in de praktische geneeskunde en rector magnificus van de universiteit. Hij was vernieuwend in zijn onderzoek en onderzocht onder andere aan de hand van secties anatomisch bewijs voor de letsels die hij klinisch vastgesteld had. In 1721 verwierf hij in de medische wereld wereldbekendheid met zijn eerste boek, over de belangrijke rol van de maag bij het ontstaan van ziektes en wisselwerking tussen de organen. In 1722 bekleedde hij opnieuw het rectorambt, terug voor een periode van zes maanden.

De mecenas van Universiteit en Stad

Rega zette zijn schouders mee onder verschillende projecten en droeg zo bij tot een vernieuwde glorie van de universiteit. Vóór 1636 had de universiteit geen centrale bibliotheek. De collecties boeken stonden in de faculteiten en pedagogiën ter beschikking van de studenten en professoren. Deze verzamelingen waren eerder beperkt van omvang. Door diverse schenkingen en fondsen van bibliothele hoogleraar (en anderen) werd het boekbezit

van de universiteit steeds groter. Hierdoor komt er in 1636 een “centrale bibliotheek” in de Lakenhalle. Meer schenkingen en aankopen dreigen deze verzameling in de Lakenhalle uit zijn voegen te laten barsten. Als bibliofiel én rector (dat hielp!) drong Rega sterk aan voor de uitbouw van deze centrale universiteitsbibliotheek, in de vorm van een bijgebouw van de Universiteitshal (Lakenhalle) aan de zijde van de Oude Markt. In 1723-1725 bouwde men deze uitbreiding. Zoals bekend ging deze “eerste universiteitsbibliotheek” en zijn inhoud in de vlammen op door een barbaarse daad van de Duitse bezetters, in 1914. In 1795-1797 waren echter al een 5000 werken van de oude universiteit naar Parijs “verhuisd”. Door de brand gingen nog zo’n 230.000 boeken en vele honderden wiegendrukken en handschriften in de vlammen op. Deze boekenbrand zorgde voor een schokgolf in de westerse wereld. Als ironie van het lot ging werd op dat moment ook het schilderij van Rega uit 1752 door dezelfde gretige vlammen verteerd...

In 1738 kocht Rega een pand op 25 are voor 4800 gulden, op de hoek van de Minderbroedersstraat en de Kapucijnenvoer. Onder zijn impuls legde de Universiteit hier een botanische tuin aan voor de studenten geneeskunde. Van deze eerste Kruidtuin in Leuven bleef enkel de toegangspoort (uit 1771) in de Minderbroedersstraat bewaard, met als opschrift “Hortus Botanicus”. Dichtbij, in de Kapucijnenvoer werd de huidige, dus tweede Kruidtuin, vanaf 1821 door de universiteit aangelegd. In 1835 werd deze door de nieuwe staatsuniversiteit Leuven aan de Stad afgestaan. Op ditzelfde perceel zorgde hij in 1744 ook nog mee voor de bouw van een eerste anatomisch theater in Leuven (bijna 150 jaar na Leiden), naar ontwerp van architect Jacques Hustin. Na de boeken verhuisden nu

Fig. 2: Universiteitsbibliotheek Leuven vòòr WO I

Fig. 3: Regavleugel van de Universiteitshal - LHG

dus ook de dissecties, lijken en lichaamsdelen uit de Lakenhalle. De achthoekige vorm ervan is erg opvallend. Van 1887 tot 1895 beoefende beeldhouwer Constant Menier hier zijn kunsten. In 1999 werd dit gebouw als monument beschermd. Als arts verleende hij zijn diensten ook in hoge kringen. Aartshertogin Maria Elisabeth van Oostenrijk (gouvernante van de Nederlanden), Karel van Lotharingen, de prins van Liechtenstein en de hertog van Arenberg behoorden tot zijn patiënten. Door een andere illustere patiënt wordt Rega in 1746 "redder van de Stad" genoemd. Tussen 1740 en 1748 woedde de Oostenrijkse Successieoorlog over Europa. In 1745 joeg Lodewijk XI zijn legers over onze streken, onder het bevel van Maarschalk Maurits van Saksen. Na de inname van Doornik werd deze laatste echter ziek. Zijn ziekte werd erger en de hulp van Rega werd ingeroepen. Hij wist zijn patiënt terug op de been te helpen en kon op de erkentelijkheid van de maarschalk rekenen. Toen echter de Franse legerscharen in 1746 voor de Leuvense

Fig. 3: Het anatomisch amphitheater met toegang tot de eerste kruidentuin in de Minderbroederstraat - archief LHG

Brusselsepoort stonden en de overgave van de stad eisten, werden ze onder vuur genomen door de burgerwacht en de verzamelde studenten. Een wrede wraak van de Franse aanvallers dreigde de stad in vuur en vlam te zetten. Rega aarzelde echter niet om doorheen de vijandelijke linies naar zijn voormalige patiënt in zijn kampement te Laken te trekken. Deze was, zoals hij hoopte, nog steeds dankbaar en stemde erin toe de Stad te sparen. Het spreekt voor zich dat daarna Rega met de nodige luister en dankbaarheid door de Stad onthaald werd. Hij stichtte twee studiebeuren voor studenten afkomstig uit Hoegaarden, Outgarden, Zétrud-Lumay of Leuven. In 1754 stierf hij aan een hartaanval of beroerte in zijn geliefde universitaire stad. Hij liet ook 10.000 florijnen na voor dertien studiebeuren.

Erfgoed

Zoals reeds gezien blijft Rega's naam sterk verbonden met de eerste botanische tuin in Leuven. We vergeten zijn rol bij de aanleg van het eerste anatomisch theater van de universiteit niet en zijn sterke impuls achter de uitbreiding van de eerste centrale bibliotheek aan de Lakenhalle. Uiterkentelijkheid werd hij ook verbonden aan diverse erfgoeden onderzoeks- en onderwijscentra.

We kennen natuurlijk de Henri Regastraat (tussen de Geldenaaksevest en de Brabançonnestraat) en in 1854 kreeg hij een beeld op de gevel van het Stadhuis, gemaakt door Charles Geerts. We vinden dit terug op de meest rechtse voorgevelkolom, als onderste beeld links. De KU Leuven vernoemde het Instituut voor Microbiologie en Immunologie in de Minderbroedersstraat naar hem. De School voor Paramedische Beroepen in de Sint-Maartensstraat droeg ook zijn naam, de Regaschool. Vanaf 1995 was dit bekend

Fig. 3: Het Rega-instituut in de Minderbroedersstraat te Leuven - foto LHG-KR

als het Departement Rega (Dieetkunde en Informatica) van de KHLeuven. In 2008 verhuisde dit departement en werd het met de opleidingen Verpleeg- en Vroedkunde tot het nieuwe Departement Gezondheidszorg en Vroedkunde samengevoegd. We vinden hier nog wel een aula met de naam Rega terug, naar die illustere Leuvenaar....